

Orta Çağ Avrupası'nda Gündelik Yaşam

Pınar Ülgen

İstanbul, Yeditepe Yayınları, 2021, 208 sayfa, ISBN: 978-625-7477-85-7.

Beyza ATILGAN*

Pınar Ülgen, yükseköğrenimini 2002 yılında Fırat Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Orta Çağ Tarihi Anabilim Dalında tamamlamıştır. 2009 yılında yardımcı doçent doktor olarak Gaziosmanpaşa Üniversitesinde göreve başlamış, 2014'te doçent, 2019'da ise profesör olmuştur.

Kitap sekiz bölüm, ön söz, sonuç, kaynakça ve ekler kısımlarından meydana gelmiştir. Kitabın ön sözünde yazar, Orta Çağ Avrupası'nın günlük yaşamının sanıldığı gibi basmakalıp bir gelenek veya hukuk ağının kontrolünde olmadığını, toplumların kendi seçimlerini yapabildiklerini ifade etmiştir. Bununla beraber orta çağda günlük hayatı etkileyen unsurlara ve dönemin yaşam koşullarına da değinmiştir. Ayrıca yazar, orta çağın süregelmış birtakım ön yargılarının doğru olmadığını altını çizmektedir. Eserinde konu ile alakalı birçok araştırmadan yararlanan yazar, kitabın ekler bölümünde kullandığı görseller ile içeriği zenginleştirmiştir.

Kitaptaki ilk bölüm "Çocuk ve Yetişkin Olmak" başlığı ile karşımıza çıkmaktadır. Burada orta çağda çocukların doğumundan vaftiz edilmesine, çocukların kaderinin aileleri tarafından nasıl şekillendirildiğine, bir çocuğun bakım masrafından aldığı eğitime kadar birçok konuya değinilmiştir. Ayrıca yetişkinlik çağına ulaşıldıktan sonraki sürece değinilmiş; insanların ne işlerle meşgul oldukları, ne kadar kazandıkları, nasıl ve ne amaçla evlilikler yaptıkları örnekler ile açıklanmıştır. Orta çağ kadınının toplumdaki yeri ve erken gerçekleşen ölümler de aynı bölümde yer alan konu başlıklarındandır. Kadınların bu yüzyıllarda ikinci sınıf insan muamelesi görmesi toplumdaki ataerkil yapının hâkimiyetini ön plana çıkarmaktadır.

* Lisans Öğrencisi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Tarih Bölümü, İstanbul, beyzatilgan@hotmail.com

İkinci bölüm, kitabın her yerinde varlığını gösteren din konusunu ele almaktadır. “Dini Yaşam” başlığı altında yazar, Avrupa’daki din olgusunu ve kilisenin önemini vurgulamış, insanların toplumda var olabilmenin kiliseye bağlanmak suretiyle gerçekleştiğine olan inancını kitabına işlemiştir. Yazar, orta çağ dininin temelinde batıl inançların azımsanmayacak kadar büyük bir yer tuttuğunu da ifade etmiştir. Dinî öğeler, tılsım, küçük haç, kutsal resim gibi, aziz olarak görülen şahsiyetlere ait her şeye bir kutsiyet atfedilen toplumun zihniyetini birtakım hikâyelerden faydalanarak okuyucuya yansıtmıştır. Din adamları ve görevleri ile kilise içerisindeki hiyerarşi, bu bölümde işlenen önemli konulardandır. Ağırlıklı olarak manastırların ve buralardaki günlük yaşamın anlatıldığı bölümde, konu Cluny Manastırı örneği üzerinden kaleme alınmıştır. Manastırların ilginç ve bir o kadar katı olan kuralları da okuyucuya sunulmuştur. Bölümün bir diğer önemli özelliği ise kadınların dinî hayattaki yeri ve hangi vazifeleri gördüğü konusunu işlemesidir. Bununla beraber kiliseye duyulan saygının zaman içerisinde halk nazarında etkisini kaybettiği de bu bölümdeki çıkarımlardandır.

Yazar, orta çağı orta çağ yapan zihniyeti, yani feodaliteyi üçüncü bölümde “Kale Hayatı” başlığı altında okuyucuya sunmuştur. Lortların ve kalelerin zaman içerisinde geçirdiği değişim, kale halkının gündelik hayatı, kalelerdeki yaşam koşulları, kalelerin kullanım amaçlarından insan hayatındaki önemine kadar birçok konu üçüncü bölümde işlemiştir. Konunun kavranması için Dover Kalesi örneği üzerinden ilerleyen yazar, “Kültürel Hayat” başlıklı dördüncü bölümde ise Avrupa’da kurulan üniversitelerden ve buralardaki ders müfredatından bahsetmiş; okullardaki giyim kuşamdan eğitim masraflarına, eğlence anlayışından öğrencilerle halk arasında çıkan şiddet olaylarına kadar birçok konuya yer vermiştir. Yazar, üniversitelerin insanlığa katkıları ve dönemin okumuş önemli şahsiyetleri üzerinde de durmuştur. Orta çağ tıbbının gelişiminden dönemin bilim dallarına dair pek çok bilgi de yine bu bölümde okuyucuya aktarılmıştır.

Kitabın beşinci bölümü köy hayatı üzerine kaleme alınmıştır. Dinin ve kilisenin gündelik hayatın her yerinde olduğunu tekrar dile getiren yazar, orta çağda günlük hayatın en önemli unsurunu köylerin oluşturduğu kanaatindedir. Burada köylerin nüfusundan köylü türlerine, köylerin görünümünden köy ekonomisine, lort-serf ilişkisinden köylüler arasındaki ilişkiye kadar ele alınan birçok konu birtakım belgeler ışığında pekiştirilmiştir. Avrupai toprak sistemi olarak bilinen Malikâne Sistemi anlaşılır bir şekilde okuyucu yansıtılmak istenmiştir. Yine bölümü daha anlaşılır kılabilmek için yazar, bir İngiliz köyü olan Cuxham üzerinden konuyu ele almıştır.

Altıncı bölüm, dönemin moda anlayışı üzerine okuyucuya bilgiler sunmaktadır. “Moda ve Dekorasyon” başlığı altında sunulan bölüm; halkın giyim tarzı ve giyim kuşamın zaman içerisindeki değişimi, kıyafetlerin nasıl ve hangi kumaşlardan yapıldığı, kıyafetin kişinin toplumdaki statüsü üzerindeki etkisi gibi birçok konuda bilgileri içermektedir.

Kitabın bölümlerinden bir diğeri de orta çağ evleri üzerinedir. Yedinci bölümde ev tipleri ve özelliklerine değinilmiş, zengin ve fakir konutlarının karşılaştırması yapılmıştır. Ayrıca ev araç gereçleri, insanların kişisel bakım anlayışı ve evlerdeki hijyen konusu bölümün temel meselesidir.

Kitabın sekizinci ve son bölümü ise “Kent Hayatı” başlığı altında ele alınmıştır. Burada Avrupa’yı

yeniden şekillendirecek burjuvazi sınıfının doğuşu, buna paralel olarak ortaya çıkan işçi sınıfı ve köyden kente göç ile kentlerin gelişimi anlatılmaktadır. Artan nüfus ile şehirlerdeki hijyen sorununun salgın hastalıklara kucak açtığını dillendiren yazar, toplumdaki batıl inançların da bu durumu tetiklediğini ifade etmiştir. Bu bölümün bir diğer önemli konusu ise şehrin ekonomisi ve ekonomiye katkı sağlayan localar ile bu locaların işlevleri meselesidir. Bahsi geçen meseleler ele alınırken köy hayatı ile kıyaslamalar da yapılmıştır. Ayrıca kentlerdeki dinî unsurların etkisi ve şehirdeki dinî dağılım da son bölümde işlenen diğer konulardandır.

Genel olarak kitap, Orta Çağ Avrupası'ndaki günlük yaşamı anlamamız açısından oldukça değerli bir eserdir. Orta çağ insanının zihniyetini ve yaşam koşullarını incelemek için faydalanılabilecek bir baş ucu kitabıdır. Eserde kullanılan resimler işlenen konularla bütünlük sağlamış, renkli olmaları hasebiyle daha da ilgi çekici bir hâl almıştır. Yazarın, eserinde bolca alıntı yapması ve sunduğu bilgileri örneklerle desteklemesi okuyucunun konuyu kavramasında yararlılık göstermektedir. Lakin kitapta yer yer yazım hataları ve bilgi tekrarları da mevcuttur. Yine de Orta Çağ Avrupası üzerine çalışanlar veya bu döneme ilgisi olanlar tarafından dikkate alınması gereken bir eser olduğu aşikârdır. Özenle ve büyük bir emekle hazırladığı belli olan bu çalışmanın hak ettiği ilgiyi görmesini umuyorum.